

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

навчальна дисципліна “ Кримінальний процес ”

Тема № 5

ДОКАЗИ І ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Київ 2016

НАВЧАЛЬНІ ПИТАННЯ:

1. **Поняття, сутність та значення кримінального процесуального доказування**
2. **Предмет, межі і суб'єкти доказування**
3. **Процес доказування у кримінальному провадженні**
4. **Поняття та класифікація доказів**
5. **Характеристика процесуальних джерел доказів**

Рекомендовані нормативні акти та література:

Кримінальний процес: підручник / В.В. Коваленко, Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 544 с.

Кримінальний процес України в питаннях і відповідях Л. Д. Удалова, В. В. Рожнова, Д. О. Савицький, О. Ю. Хабло. – К. : Скіф, 2013. – 256 с.

Кримінальний процес: підручник / За ред. В.Я. Тація, Ю.М. Грошевого, О.В.Капліної, О.Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.

Кримінальний процесуальний кодекс України: Науково-практичний коментар / За загальною ред. В.Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М.Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.

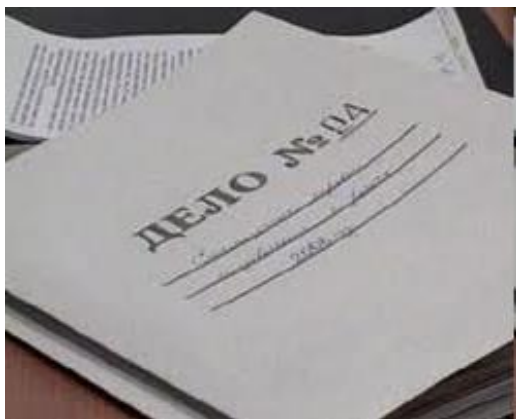
Рекомендовані нормативні акти та література:

- **Грошевий Ю.М. Докази і доказування у кримінальному процесі / Ю.М.Грошевий, С.М.Стахівський. – К.: КНТ, 2006. – 272с.**
- **Михеенко М.М. Доказывание в советском уголовном судопроизводстве / М.М.Михеенко. – К.: Вища шк., 1984. – 134с.**
- **Стахівський С.М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування / С.М.Стахівський. – К.: НАВСУ, 2005. – 272с.**
- **Шумило М.Є. Поняття «докази» у Кримінальному процесуальному кодексі України: спроба критичного переосмислення ідеології нормативної моделі /М.Є. Шумила. – Вісник Верховного Суду України, 2013. – № 2. – С. 40-48.**
- **Про реалізацію окремих положень Кримінального процесуального кодексу України: постанова Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 р. №1104**

1. ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ

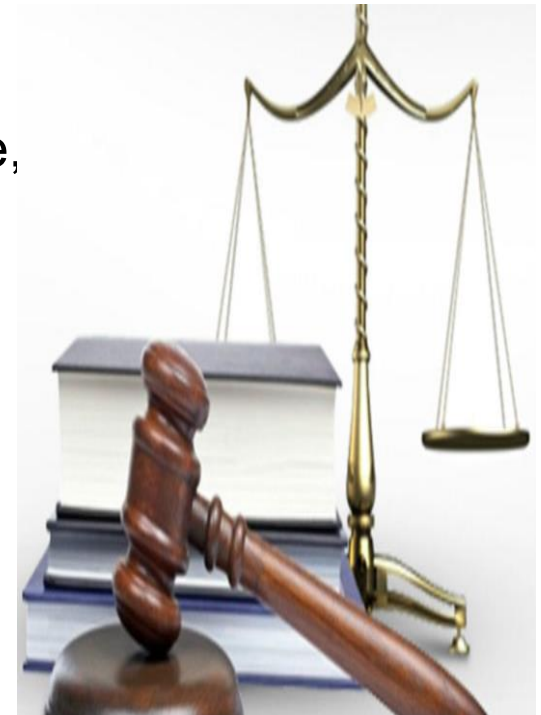
Кримінальне процесуальне доказування -

це діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді і суду, а також інших учасників кримінального провадження, яка здійснюється у встановленій законом процесуальній формі і спрямована на збирання, перевірку та оцінку доказів з метою встановлення обставин, що підлягають доказуванню

СУТНІСТЬ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ

- Доказування є «серцевиною» кримінальної процесуальної діяльності та відбувається у всіх стадіях кримінального провадження.
- Доказування є різновидом пізнання дійсності, яке, як правило, є ретроспективним, так як об'єктом пізнання є подія, що відбувалась в минулому.
- Доказування є не лише практичною, але й мисленнєво-логічною діяльністю слідчого, прокурора, слідчого судді, суду.
- Доказування здійснюється визначеними кримінальним процесуальним законом суб'єктами доказування та лише у встановленій кримінальним процесуальним законом формі.

МЕТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ

МЕТА ДОКАЗУВАННЯ - отримання достовірних знань щодо події кримінального правопорушення та винуватості обвинуваченого

ЗНАЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ДОКАЗУВАННЯ

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ :

- завдяки доказуванню встановлюється, чи мало місце кримінальне правопорушення його кваліфікація;
- гарантує реалізацію кримінальної відповідальності.

КРИМІНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗНАЧЕННЯ ДОКАЗУВАННЯ:

- правильне його здійснення забезпечує права та законні інтересів усіх учасників провадження;
- усі питання кримінального провадження вирішуються лише на підставі достовірно встановлених обставин;
- участь заінтересованих суб'єктів у доказуванні є гарантією реалізації засад провадження;
- докази є підставою для прийняття кримінальних процесуальних рішень.

2. ПРЕДМЕТ, МЕЖІ І СУБ'ЄКТИ ДОКАЗУВАННЯ

Предмет доказування -

це коло закріплених у законі обставин, які повинні бути встановлені чи спростовані під час доказування у кожному кримінальному провадженні

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ:

(ч.1 ст. 91 КПК України)

- 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини вчинення кримінального правопорушення);
- 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета вчинення кримінального правопорушення;
- 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат;
- 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження;

ОБСТАВИНИ, ЯКІ ПІДЛЯГАЮТЬ ДОКАЗУВАННЮ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ:

(ч.1 ст. 91 КПК України)

5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання;

6) обставини, які підтверджують, що гроші, цінності та інше майно, які підлягають спеціальній конфіскації, одержані внаслідок вчинення кримінального правопорушення та/або є доходами від такого майна, або призначалися (використовувалися) для схиляння особи до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та/або матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи винагороди за його вчинення, або є предметом кримінального правопорушення, у тому числі пов'язаного з їх незаконним обігом, або підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення;

7) обставини, що є підставою для застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру.

**ОБСТАВИНИ, ЗАЗНАЧЕНІ У СТ.91 КПК,
КОНКРЕТИЗУЮТЬСЯ У ЗАКОНІ СТОСОВНО
ПРОВАДЖЕНЬ**

про кримінальні
правопорушення
неповнолітніх
(ст.485 КПК)

про застосування
примусових заходів
медичного характеру
(ст. 505 КПК)

про застосування
примусових заходів
виховного (ст. 501
КПК)

МЕЖІ ДОКАЗУВАННЯ

Межі доказування - такий обсяг такий обсяг доказового матеріалу, який забезпечує надійне і достовірне встановлення всіх обставин, які входять до предмета доказування.

Звуження цих меж призводить до того, що деякі обставини предмету доказування залишаються недостатньо дослідженими.

Необґрунтоване розширення меж доказування може призвести до порушення вимог ст.2 КПК щодо забезпечення швидкого розслідування та судового розгляду, зайвого використання процесуальних засобів доказування, потягти за собою порушення прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження.

СУБ'ЄКТИ ДОКАЗУВАННЯ

Суб'єкти доказування

- державні органи та посадові особи, на яких законом покладено обов'язок щодо збирання, перевірки та оцінки доказів, а також інші особи, які вправі брати участь у такій діяльності

КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ДОКАЗУВАННЯ

```
graph TD; A[КЛАСИФІКАЦІЯ СУБ'ЄКТІВ ДОКАЗУВАННЯ] --> B[державні органи та посадові особи, які зобов'язані збирати, перевіряти, оцінювати докази: слідчий, керівник органу досудового розслідування, співробітник оперативного підрозділу, прокурор, слідчий суддя, суд]; A --> C[учасники кримінального провадження, які мають право брати участь в доказуванні: підозрюваний, обвинувачений, захисник, законний представник, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники та законні представники];
```

державні органи та посадові особи, які зобов'язані збирати, перевіряти, оцінювати докази: слідчий, керівник органу досудового розслідування, співробітник оперативного підрозділу, прокурор, слідчий суддя, суд

учасники кримінального провадження, які мають право брати участь в доказуванні: підозрюваний, обвинувачений, захисник, законний представник, потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, їх представники та законні представники

3. ПРОЦЕС ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

ДОКАЗУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ ПОЛЯГАЄ У :

збиранні доказів

перевірці доказів

оцінці доказів

з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження

ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ

– це врегульована КПК діяльність сторін кримінального провадження, потерпілих, яка полягає в **пошуку, виявленні й фіксації** у встановленому порядку матеріальних та ідеальних слідів кримінального правопорушення або інших фактичних даних, що мають значення для кримінального провадження

СПОСОБИ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ

ДЛЯ СТОРОНИ ОБВИНУВАЧЕННЯ:

- проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій;
- витребування та отримання речей, документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій та актів перевірок;
- проведення інших процесуальних дій, передбачених КПК України

ДЛЯ СТОРОНИ ЗАХИСТУ, ПОТЕРПІЛОГО, ПРЕДСТАВНИКА ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ, ЩОДО ЯКОЇ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ПРОВАДЖЕННЯ :

- ініціювання проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій;
- витребування та отримання речей, *копій* документів, відомостей, висновків експертів, висновків ревізій, актів перевірок;
- здійснення інших дій, які здатні забезпечити подання суду належних і допустимих доказів

ПЕРЕВІРКА ДОКАЗІВ

– це діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду з ретельного, всебічного й об'єктивного визначення достовірності фактичних даних і доброякісності джерел їх отримання для правильного встановлення обставин кримінального провадження

СПОСОБИ ПЕРЕВІРКИ ДОКАЗІВ

ЛОГІЧНО-РОЗУМОВИЙ ШЛЯХ

- аналіз і дослідження змісту кожного доказу окремо з позицій його повноти, несуперечності, логічної послідовності;
- зіставлення з іншими доказами

ПРОВЕДЕННЯ НОВИХ ЧИ ПОВТОРНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

- одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб;
- слідчий експеримент;
- пред'явлення для впізнання;
- проведення експертизи;
- проведення повторних слідчих (розшукових)

ОЦІНКА ДОКАЗІВ

- це розумова (логічна) діяльність слідчого, прокурора, слідчого судді, суду, яка полягає в тому, що вони за своїм внутрішнім переконанням, яке ґрунтується на всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження, керуючись законом, оцінюють кожний доказ з точки зору належності, допустимості, достовірності, а сукупність зібраних доказів – з точки зору достатності та взаємозв'язку для прийняття відповідного процесуального рішення

ПРОЦЕС ОЦІНКИ ДОКАЗІВ ВКЛЮЧАЄ ВИЗНАЧЕННЯ ЇХ:

належності

НАЛЕЖНІ ДОКАЗИ – які прямо чи непрямо підтверджують існування чи відсутність обставин, що підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, та інших обставин, які мають значення для кримінального провадження, а також достовірність чи недостовірність, можливість чи неможливість використання інших доказів

допустимості

ДОПУСТИМІ ДОКАЗИ - отримані у порядку, встановленому КПК.
УМОВИ ДОПУСТИМОСТІ ДОКАЗІВ:

- одержання фактичних даних із належного джерела;
- одержання фактичних даних уповноваженим суб'єктом;
- одержання фактичних даних у встановленому законом порядку

достовірності

ДОСТОВІРНІ ДОКАЗИ - які правильно (адекватно) відображають сліди

достатності

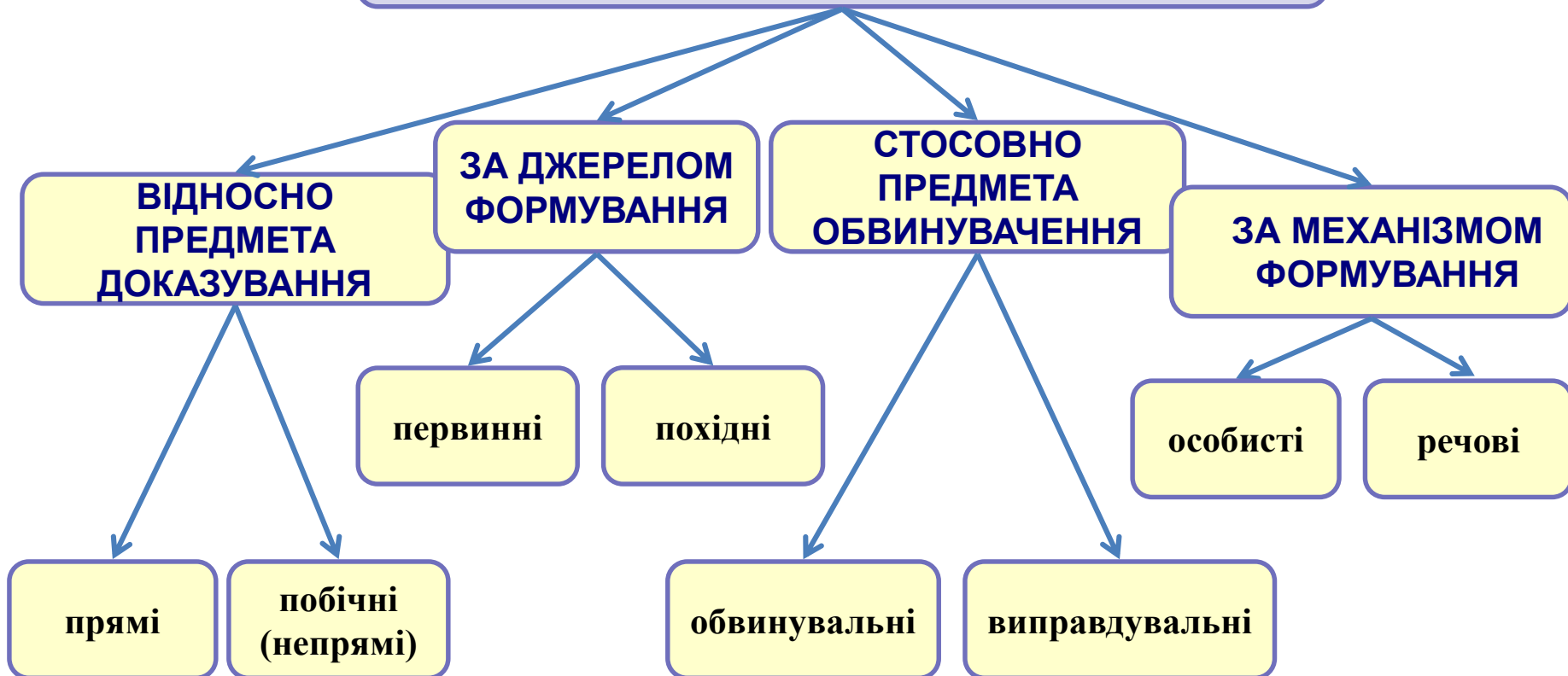
ДОСТАТНІМИ є докази тоді, коли в своїй сукупності вони дають можливість встановити усі передбачені законом обставини кримінального провадження на тому рівні знання про них, який потрібен для прийняття законного та обґрунтованого процесуального рішення

4. ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОКАЗІВ

ДОКАЗАМИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ є фактичні дані, отримані у передбаченому КПК порядку, на підставі яких слідчий, прокурор, слідчий суддя і суд встановлюють наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження та підлягають доказуванню (ч.1 ст.84 КПК)

КЛАСИФІКАЦІЯ ДОКАЗІВ

5. ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ДОКАЗІВ

ПРОЦЕСУАЛЬНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ ДОКАЗІВ Є:
(ч.2 ст. 84 КПК)

- показання;
- речові докази;
- документи;
- висновки експертів

ПОКАЗАННЯ

– це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту підозрюваним, обвинуваченим, свідком, потерпілим, експертом щодо відомих їм обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього провадження

РЕЧОВІ ДОКАЗИ - це матеріали об'єкти, які:

- були знаряддям вчинення кримінального правопорушення;
- зберегли на собі його сліди;
- містять інші відомості, які можуть бути використані як доказ факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження;
- предмети, що були об'єктом кримінально протиправних дій;
- гроші, цінності та інші речі, набуті кримінально протиправним шляхом.

ДОКУМЕНТОМ

є спеціально створений з метою збереження інформації матеріальний об'єкт, який містить зафіксовані за допомогою письмових знаків, звуку, зображення тощо відомості, які можуть бути використані як докази факту чи обставин, що встановлюються під час кримінального провадження (ч.1 ст.99 КПК)

ВИСНОВОК ЕКСПЕРТА

– це докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результати висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи (ч.1 ст.101 КПК)

